

15. Хуторской А. В. Современная дидактика: уч. Санкт-Петербург: Питер, 2001. 544 с.

16. Деркач А. А. Акмеологические основы развития профессионала. Москва: Издательство Московского психолого-социального института; Воронеж: НПО МОДЭК, 2004. 752 с.

Дата надходження рукопису 26.02.2018

Попова Александра Владимировна, доктор педагогических наук, кафедра перевода и теоретической и прикладной лингвистики, Государственное учреждение «Южноукраинский национальный педагогический университет имени К. Д. Ушинского», ул. Старопортофранковская, 26, г. Одесса, Украина, 65020
E-mail: alex-popova@ukr.net

УДК 378.091.59(477):378(71)

DOI: 10.15587/2519-4984.2018.126045

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЗАЛУЧЕННЯ СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ ДО УПРАВЛІНСЬКОЇ СТРУКТУРИ ЗВО У КАНАДІ Й УКРАЇНІ

© А. В. Підгаєцька

У статті на основі аналізу наукових джерел та результатів емпіричного дослідження було проведено порівняльний аналіз залучення студентського самоврядування до управлінської структури ЗВО, розкрито особливості управлінської структури університету Канади й України, охарактеризовано посади та функції членів адміністрації, виокремлено відсоток залучення студентів до основних керівних органів університету в Україні й Канаді

Ключові слова: студентське самоврядування, управлінська структура, університет, вища освіта, адміністрація, вчена рада

1. Вступ

Законодавчо участь студентів в управлінні закладом вищої освіти (ЗВО) гарантується законом України «Про вищу освіту», більш детальний перелік повноважень та умов функціонування студентського самоврядування прописуються у статуті університету та положенні про Вчену раду. Отже, українські студенти мають у своєму розпорядженні цілком легальний інститут, за допомогою якого можуть реалізовувати та захищати власні інтереси. Проте такий формат функціонування студентського самоврядування, як і будь-яка модель представницької демократії, передбачає низьку залученість студентства до прийняття рішень. Не можна оминати увагою й доволі низьку квоту участі студентів в управлінні університетом. Так, наприклад, відсоток входження студентів до Вченої ради становить лише 10 %, а до вищого колегіального органу студентського самоврядування – лише 15 %. Це з огляду на те, що студенти є значущими і невід’ємними учасниками освітнього процесу. Вочевидь інститут вищої освіти потребує перегляду чинного механізму залучення студентів до управління закладами вищої освіти. Важливі кроки у цьому напрямку здійснила Канада, розробивши ефективну модель залучення студентів до прийняття управлінських рішень ЗВО, що і зумовлює актуальність дослідження.

2. Літературний огляд

Студентське самоврядування у різних його аспектах досліджувалося багатьма українськими науковцями, зокрема було проаналізовано особливості громадського впливу на суспільство в історичному аспекті [1], організацію студентського самоврядування у ЗВО [2] й виокремлено нормативно-правові за-

сади студентського самоврядування у ЗВО України [3]. Українськими дослідниками було охарактеризовано вищу освіту в Канаді в цілому [4], виокремлено особливості управління в сучасній системі вищої освіти [5]. Студентське самоврядування розглядалося й як засіб формування управлінських умінь майбутніх фахівців [6]. Проте залишаються нерозв’язаними питання ефективного залучення органів студентського самоврядування до управління ЗВО й прийняття управлінських рішень.

3. Мета та задачі дослідження

Мета дослідження – на основі аналізу наукових джерел та результатів емпіричного матеріалу здійснити порівняльний аналіз залучення студентського самоврядування до управлінської структури ЗВО у Канаді й Україні.

Для досягнення мети були поставлені наступні задачі:

- розкрити особливості управлінської структури університетів Канади та провести паралелі з системою управління ЗВО в Україні;
- зіставити посади та функції членів адміністрації в канадських та українських університетах;
- порівняти відсоток залучення студентів до основних керівних органів університету в Україні й Канаді.

4. Аналіз управлінської структури ЗВО в Канаді

У Канаді, на відміну від України, відсутній єдиний центральний орган щодо управління вищою школою. Офіційно заклади вищої освіти підпорядковані адміністраціям 10 провінцій та 3 автономних територій, у яких працюють міністерства або депар-

таменти [4]. Так як і українські заклади вищої освіти, Канадські університети мають значну автономію. Кожна канадська провінція має свого міністра освіти та своє міністерство, що займається питаннями освітньої політики. З метою вирішення та обговорення загальних питань, міністрами освіти провінцій у 1967 році було створено Раду Міністрів Канади (Council of Ministers of Education). На сайті Ради Міністрів Канади [7] можна знайти багато корисної інформації щодо освіти корінного населення, початкову, середню і вищу освіту, повний перелік освітніх організацій, асоціацій та об'єднань. Функціонування Ради Міністрів Канади ми можемо порівняти в Україні з діяльністю Міністерства Освіти і Науки України.

Починаючи з 1920-х років Канада була лідером серед країн північної Америки, що почали активно долучати студентство до управлінського процесу закладом вищої освіти (ЗВО). Як показали численні дослідження канадських вчених, залучення студентства до прийняття управлінських рішень ЗВО пішло на користь не лише студентам, а й усій академічній спільності, включаючи студентські містечка й громаду в цілому. У Канаді концепція прийняття колегіальних рішень у системі вищої освіти набула популярності, представників студентства включають до складу практично усіх управлінських структур – Ради Директорів, сенату або вченої ради та створених ними комісій. Сенат або вчена рада зустрічається у Канадських університетах під різними назвами – (Senate, Academic Council, Academic Senate, Education Council, General Faculties Council) – академічна рада, академічний сенат, освітня рада, загальна рада факультетів.

Склад Ради Директорів та вченої ради університетів Канади визначається законом про вищу освіту (the Post Secondary Learning Act) провінції, тому у кожній провінції склад та кількість осіб в управлінських органах ЗВО різняться.

Представників студентства до вищезначених управлінських органів вибирають з членів студентських асоціацій молодших та старших курсів навчання [8].

Порівняльний аналіз структури студентського самоврядування в канадському і українському університеті. Далі ми детально розглянемо управлінську структуру канадського державного дослідницького університету Макгілла, провінції Квебек у порівнянні з українським національним технічним університетом «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (КПІ). Вибір українського ЗВО пов'язаний з тим, що як і канадський університет МакГілл, КПІ є одним із кращих ЗВО, входить до 4 % кращих університетів світу за версією міжнародних рейтингів QS і Webometrics [9]. КПІ щорічно обіймає найвищі позиції у рейтингах вищих навчальних закладів України "Компас" та "ТОП-200 Україна"; найпопулярніший у мережі Інтернет вищий навчальний заклад України останніх років за версією корпорації Google; КПІ ім. Ігоря Сікорського є одним з найбільших навчальних закладів Європи. У ньому навчається майже 25 тисяч студентів, аспірантів і докторантів, у тому числі й студенти-іноземці з країн близького та далекого зарубіжжя [9].

На території університету КПІ, як і у більшості канадських ЗВО, розташовано студмістечко, що об'єднує 20 гуртожитків, в яких проживають понад 13 тис. студентів. Гуртожитки студмістечка за призначенням поділяються на 17 гуртожитків для одиниць, 2 сімейні гуртожитки та 1 гуртожиток для проживання аспірантів. Як і канадський університет МакГілл, де функціонують десятки науково-дослідних центрів, КПІ має статус національного самоврядного автономного державного вищого навчального закладу, декілька науково-дослідних інститутів і наукових центрів та є багатогалузевим ЗВО [9].

У переважній більшості канадських університетів функціонує двопалатна структура управління, причому лише невелика кількість ЗВО використовують альтернативні управлінські структури [10]. Система двопалатного управління університетом означає його розподіл між двома органами – Радою Директорів та Вченою радою, де управління науковою діяльністю здійснює вчена рада університету, яку ще називають сенат, загальна рада факультетів, академічний сенат, освітня рада тощо; а розподілом фінансами, плануванням і розподілом бюджету, кадровим забезпеченням займається виключно Рада Директорів. Повноваження членів Вченої ради різняться залежно від юрисдикції Міністерства провінції та самого закладу вищої освіти, все ж можна виділити загальні питання, якими опікуються члени вченої ради: встановлення умов вступу та правил прийому абітурієнтів, затвердження навчальних програм та вимог до написання випускних робіт, здійснення контролю за проведенням іспитів, оцінюванням, присвоєнням звань, виділенням та розподілом фінансової допомоги студентам, дотримання студентами встановлених правил поведінки та дисципліни [11]. У деяких університетах члени вченої ради мають ще й додаткові повноваження, такі як контроль за діяльністю та розвитком бібліотечних фондів тощо. Повноваження та обов'язки членів Ради Директорів та членів вченої ради детально прописані у законі «Про університет» [8].

Керуючий орган університету Макгілл – Рада Директорів, що складається з 25 членів, котрі мають право голосу і беруть участь у голосуванні, включаючи канцлера (Chancellor), заступника канцлера (Vice-Chancellor), голову вченої ради (Chair), заступника голови вченої ради (Vice-Chair) і двох спостерігачів [12]. Цей керівний орган обирає ректора, відповідає за керування справами університету та його утримання. Рада Директорів має всі повноваження та вирішальне право голосу в основних питаннях, що стосуються фінансування, аудиту, інвестування тощо. Рада Директорів працює на базі різних постійнодіючих комітетів, спеціально створених та законодавчо обраних комітетів. Рада Директорів є найвищим управлінським органом університету, що має всі повноваження вирішувати питання, що пов'язані з діяльністю та функціонуванням ЗВО. Керівний орган університету (Раду Директорів) очолює канцлер, адміністративний або ж виконавчий орган очолює ректор. Тобто офіційним головою університету вважається канцлер, який звичайно входить до Ради Директорів [12]. Студенти-члени Ради Директо-

рів, допомагають перевіряти звітну документацію по фінансових витратах університету, вони знають умови проживання у студмістечках, вони знають студентів, котрі там мешкають, тому можуть вносити слушні пропозиції щодо прийняття рішень, які іншим членам Ради Директорів і на думку не спали б.

Вчена Рада університету (Сенат) налічує 107 членів, хто бере участь у голосуванні, це загалом представники професорсько-викладацького складу різних інститутів і факультетів, технічні працівники, студенти, члени адміністрації, члени Ради Директорів та випускники. Більше того, вчена рада (чий обов'язки чітко регулюються та визначені статутом університету), разом із Радою Директорів здійснює загальний контроль за академічною діяльністю ЗВО. Вчена рада теж функціонує на базі різноманітних постійнодіючих комітетів, спеціально створених комітетів ті інших комітетів створених відповідно до статутів університету та закону про університет своєї провінції (province's University Act).

Термін перебування на посаді члена вченої ради теж відрізняється: для виборних членів – студентів він становить 1 рік та 3 роки для інших невиборних представників.

Адміністрація університету є виконавчим органом, до складу якого входять: ректор університету (а також член Ради Директорів), проректори або замісники ректора (Vice-Principals), очільники адміністрації (Chiefs of Staff), перший проректор з навчальної роботи (Provost), уповноважені представники 1-го проректора (Deputy Provosts), генеральний секретар (Secretary General), директори та інші співробітники. Вчена рада разом з Радою Директорів та членами адміністрації керують діяльністю закладу вищої освіти. Для ефективного керування університетом кожна з його структур повинна виконувати свої функції та співпрацювати між собою [12].

Головною виконавчою особою в канадському ЗВО є **ректор**, якого називають ще віце-канцлер, президент або принципал, він же очолює адміністрацію університету. Ректор керує навчальною діяльністю та підпорядковується канцлеру – голові Ради Директорів. Ректору підпорядковуються: перший проректор з навчальної роботи, 5 проректорів, котрі виконують інші керівні обов'язки, 2 виконавчих директори, котрі займаються плануванням та аудитом, та загальна рада з вирішення правових питань. Ректор співпрацює з усією спільнотою університету щоб досягти високих стандартів у викладанні, науково-дослідній та освітній діяльності, представляє свій ЗВО як на території своєї країни, так і за її межами.

Цікаво зазначити деякі назви посад членів адміністрації, що за своїми функціями можна порівняти зі складом ректорату в Україні, а саме:

проректор з управління та керування фінансами (Vice-Principal, Administration & Finance) – займається вирішенням фінансових питань та кадрового забезпечення.

проректор з розвитку (Vice-Principal, University Advancement) несе відповідальність за керування портфоліо університету, проводить збір коштів, займається пошуком спонсорів.

проректор з науки та інновації (Vice-President, Research & Innovation) – контролює наукову діяльність університету, займається впровадженнями інновацій, співпрацює з іншими науковими установами за межами ЗВО;

провост, віце-принципал, або перший проректор з навчальної роботи (Provost, Vice-Principal Academic) – друга після ректора особа в університеті, відповідальна за розвиток, впровадження, оцінку освітньої політики ЗВО та навчальних програм, контролює розподіл та планування бюджету, а також виділеного державного асигнування [13];

помічник першого проректора (з міжнародної діяльності) (Associate Provost International) – налагоджує міжнародну співпрацю, покликана сприяти науково-дослідній та академічній діяльності ЗВО;

помічник проректора з управління об'єктами та допоміжними службами (Associate Vice-Principal, Facilities Management & Ancillary Services) – відповідає за збереження та розвиток матеріально-технічного забезпечення, охорону здоров'я та безпеку життєдіяльності;

представник першого проректора у справах студентів (Deputy Provost) – відповідальний за провадження освітньої діяльності, що покликана покращити життя і навчання студентів університету. Першому проректору (Provost) підпорядковуються помічники (associate provosts), котрі співпрацюють з деканами факультетів та уповноважений представник першого проректора (Deputy Provost), котрий відповідає за студентське життя та навчання в університеті. Головні асоціації студентів початкових та старших курсів навчання співпрацюють з представником першого проректора (Deputy Provost). Студентський декан несе відповідальність за надання студентам послуг і звітує представнику першого проректора, котрий у свою чергу захищає права студентів та слідкує за виконанням студентами своїх обов'язків у межах університету [13].

Деякі посади членів адміністрації канадського університету МакГілл навпаки не мають відповідних аналогів в управлінській структурі ЗВО України [14], а саме:

голова адміністрації (Chief of staff) очолює членів адміністрації університету, а також близько співпрацює з ректором, студентами, професорсько-викладацьким складом, здійснює контроль за виконанням розпоряджень ректора;

директор з правових питань (General Counsel and Director of Legal Services) – надає юридичні консультації членам адміністрації;

проректор з зовнішніх справ у зв'язках з громадськістю (Vice-Principal, Communication & External Relations) – займається налагодженням відносин університету з федеральним, провінційним та муніципальним урядом, ЗМІ, різними організаціями та громадою;

помічник першого проректора (соціальна рівність й освітня політика) (Associate Provost Equity & Academic policies) – працює над врегулюванням нормативних-правових положень з викладачами, очолює офіс «соціальної рівності та багатоку-

льтурності в освіті», «академічні пріоритети в освіті та розподіл ресурсів»;

помічник першого проректора (академічні пріоритети в освіті та розподіл ресурсів) (Associate Provost, Academic Priorities & Resource Allocation) – планування нового академічного навантаження, бюджету, посад;

проректор охорони здоров'я (Vice-President, Health Affairs), а також декан медичного факультету, відповідальний за науково-дослідну роботу у галузі медицини та надання медичних послуг у межах університету;

виконавчий директор з внутрішнього контролю (Executive Director, Internal Audit) – співпрацює з адміністрацією, звітує Раді Директорів, слідкує за виконанням членами адміністрації своїх управлінських обов'язків та розпоряджень;

головний інформаційний співробітник (Chief Information Officer) – розробляє та впроваджує інформаційні системи, технологічні стратегії;

помічник проректора з фінансових питань (Associate Vice-Principal, Financial Services) – відповідальний за проведення фінансових операцій та фінансову звітність;

тимчасовий заступник проректора з питань кадрового забезпечення (Interim Associate Vice-Principal, Human Resources);

помічник проректора охорони здоров'я (Associate Vice-Principal, Health Affairs) – займається пошуком та підтриманням зв'язків медичного факультету з лікарнями та медичними центрами, урядовими установами, що займаються справами охорони здоров'я [12];

помічник проректора з науки та інновацій (Associate Vice-Principal, Research & Innovation) – скеровує та розробляє ініціативи щодо покращення роботи науково-дослідних підрозділів, концентруючись на дослідженнях в суспільних та гуманітарних науках, поєднаних міждисциплінарними зв'язками;

другий помічник проректора з науки та інновацій (Associate Vice-Principal, Research & Innovation) – скеровує та розробляє ініціативи щодо покращення роботи науково-дослідних підрозділів, концентруючись на дослідженнях в біомедицині та інших медичних науках, поєднаних міждисциплінарними зв'язками;

помічник проректора з науки та інновацій (партнерства) (Associate Vice-Principal of Innovation & Partnership) – має повноваження розвивати й розширювати програму інноваційної діяльності, налагоджуючи нові партнерські зв'язки, можливості для підприємництва для науковців та студентів;

заступник проректора студентського містечка Макдональд (Associate Vice-Principal MacDonald Campus, Dean of Agricultural and Environmental Sciences), а також декан факультету сільськогосподарських та екологічних наук, пропонує загальновідомі програми бакалаврату та магістратури у сільськогосподарській сфері, біологічних, харчових, екологічних наук, біоресурсів і машинобудування [12].

Зважаючи на знайомість українського контексту щодо посадових обов'язків управлінців українського університету, не аналізуємо їх детально, а розглядаємо в порівняльному контексті (табл. 1)

Таблиця 1

Порівняльний аналіз управлінської структури канадського університету МакГілл та українського національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»

Канадський університет МакГілл (40.000 студентів)	Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут" (НТУУ КПІ) (30.000 студентів)
1	2
Міністерство освіти провінції	Міністерство освіти і науки України
Ректор звітує Раді Директорів ЗВО, що підзвітна Міністерству освіти провінції.	Ректор звітує Міністерству освіти і науки України та на конференції трудового колективу.
Університетом керує Рада Директорів на чолі з канцлером, ректор – головна виконавча особа в університеті.	Університетом керує ректор
Система двопалатного правління ЗВО – розподіл влади між Радою Директорів та Вченою радою.	Система однопалатного правління
Адміністрація університету – виконавчий орган	Адміністрація університету – управлінський орган
Перший проректор з навчальної роботи (Provost/Vice-Principal)	Перший проректор – департамент навчальної роботи
Проректор з розвитку	Проректор з науково-педагогічної роботи – відповідає за департамент перспективного розвитку
Проректор з управління та керування фінансами	Начальник департаменту економіки і фінансів
Помічник 1-го Проректора з міжнародної діяльності	Проректор з науково-педагогічної роботи – відповідальний за департамент міжнародних відносин
Помічник проректора з управління об'єктами та допоміжними службами	Проректор з адміністративно-господарської роботи
Проректор з науки та інновацій	Проректор з наукової роботи – департамент науки та інформатики

	<i>Продовження таблиці 1</i>
1	2
Рада директорів має управлінський характер, 8 % складу делегатів становлять представники студентства.	Наглядова рада – студентів 0 %, має дорадчий характер. Вищим колегіальним органом громадського самоврядування університету є конференція трудового колективу, де не менш як 15 % складу делегатів – виборні представники з числа студентів, які обираються шляхом прямих таємних виборів.
Вчена рада – кількість представників з числа студентів складає 16 %	Вчена рада – кількість представників з числа студентів складає не менше 10 %
Постійнодіючі комісії, створені вченою радою, мають дорадчий характер	Постійнодіючі комісії створені вченою радою, вчені ради факультетів/інститутів та консультативно-дорадчі органи університету створені ректором мають дорадчий характер
Представник 1-го проректора у справах студентів	Проректор з навчально-педагогічної роботи та проректор з адміністративно-господарської роботи
Вчена Рада фінансові питання не вирішує, це у компетенції Ради Директорів	Вчена рада ухвалює фінансовий план і річний фінансовий звіт
Бюджет органів студентського самоврядування (СС) близько 1000.000 \$ У канадських університетах членські внески за участь у самоврядних студентських організаціях, спілках, об'єднаннях, що є обов'язковою, стягуються членські внески разом з платою за навчання. Тобто членські внески передбачені у вартості навчання, а комітет із фінансових питань вирішує суму коштів на фінансування кожного клубу, організації чи товариства, залежно від критерій.	Розмір коштів для фінансування студентського самоврядування вирішує вчена рада університету, в обсязі не менше 0,5 % власних надходжень навчального закладу.
Студенти мають свою власну будівлю в університетських містечках для студентських об'єднань, клубів	Студенти не мають свого власного приміщення, загалом їм відводиться аудиторія, де проводяться заняття. Ректор університету повинен створити належні умови для діяльності органів СС – надати приміщення, меблі, оргтехніку тощо, про що йдеться у положенні про СС.
Органи СС надають можливість студентам працювати, а також займати посади, що оплачуються.	В Україні студенти не можуть офіційно працювати в організаціях студентського самоврядування, а посади у самоврядних об'єднаннях не оплачуються.
Студенти з офіційним досвідом роботи в товариствах СС та рекомендаційними листами від адміністрації університету швидко працюють, що у свою чергу впливає на рейтинг і престиж ЗВО.	Участь молоді у самоврядних студентських організаціях офіційно не фіксується як перший досвід роботи, тому і не сприяє працюванню студентів.

5. Результати дослідження

Проаналізувавши управлінські структури, можна помітити багато схожостей і відмінностей, зокрема у назві посад як членів адміністрації так і у назвах окремих департаментів, комітетів тощо. Оскільки певні посади в Україні і Канаді називаються по-різному, ми вирішили проводити порівняльний аналіз за функціями й обов'язками, які ці посади передбачають. У Канаді представництво студентів в управлінських структурах вирішується на провінційному рівні, залежно від Міністерства освіти провінції, а студенти є членами таких управлінських органів як Рада Директорів та Вчена рада університету.

До управлінських органів українських ЗВО, куди обираються студенти шляхом таємних виборів ми відносимо – Вчену раду університету (а також Вчені ради факультетів/інститутів) та конференцію трудового колективу. До складу членів Вченої ради

українського ЗВО кількість представників з числа студентів складає не менше 10 % [15], в той час як у канадському університеті цифра складає 16 %.

У статті ми порівнюємо управлінський орган канадських університетів – Раду Директорів (8 % складу делегатів становлять представники студентства) з вищим колегіальним органом громадського самоврядування українських ЗВО – конференцією трудового колективу (де не менш як 15 % складу делегатів становлять представники студентства). Наглядову раду українських ЗВО ми не відносимо до управлінської структури, оскільки вона має дорадчий характер. До складу членів наглядової ради в Україні (на відміну від канадської Ради Директорів, що має управлінський характер), студенти та працівники університету не входять [15].

У Канаді на відміну від України, участь студентів у самоврядних студентських організаціях є обов'язковою, оскільки це дає можливість багатьом

студентам отримати нові вміння і навички, офіційно працевлаштуватися, здобути свій перший досвід роботи, отримати гарні характеристики від адміністрації університету, що у майбутньому значно полегшує пошук роботи після закінчення навчання.

В Україні, на жаль, такий досвід не практикується. А незацікавленість студентів управлінською діяльністю ЗВО здебільшого пояснюється низьким відсотком залучення студентства, відсутністю мотивації, зневірою студентів у власні сили та у можливість щось змінити.

6. Висновки

Отже, внаслідок проведення порівняльного аналізу управлінської структури і ролі в ній студентського самоврядування було виявлено, що:

1. В структурі українського університету відсутні посади: голови адміністрації, директора з правових питань, проректора з зовнішніх справ у зв'язках з громадськістю, помічника першого проректора (соціальна рівність й освітня політика), помічника першого проректора (академічні пріоритети в освіті та розподіл ресурсів), проректора охорони здоров'я, виконавчого директора з внутрішнього контролю, головного інформаційного співробітника, помічника ректора з фінансових питань, тимчасового заступника проректора з питань кадрового забезпечення, помічника проректора охорони здоров'я, помічника проректора з (науки та інновацій), (інновації

та партнерства), заступника проректора студентського містечка.

2. У Канаді досвід участі студента в університетському самоврядуванні вважається офіційним досвідом роботи і береться до уваги при подальшому працевлаштуванні.

3. Органи студентського самоврядування в Канаді мають спеціально призначені багатофункціональні будівлі, оснащені оргтехнікою і усім необхідним для підтримки різних напрямів діяльності.

4. Членський внесок за участь в організаціях студентського самоврядування є обов'язковим платежем при вступі в університет, що, у поєднанні з грантовою діяльністю і наданням студентами оплачуваних послуг становить частку, достатню для забезпечення функціонування студентського самоврядування в Канаді.

5. З огляду на відсоткове співвідношення делегатів з числа студентства в управлінських органах ЗВО, канадських студентів залучають практично вдвічі більше до управлінського процесу, а значить більше прислухаються до їх голосу під час прийняття важливих рішень, що стосуються освітньої діяльності.

Однак, залишаються нерозв'язаними питання ефективного залучення органів студентського самоврядування до управління закладом вищої освіти, що обумовлює перспективи подальших наукових досліджень.

Література

1. Zabolotna O. Non-formal education in Ukraine in early 20th century: aspiring for better life or learning to live in crisis? // *History of Education & Children's Literature*. 2016. Vol. XI (1). P. 237–248.
2. Демченко Ю. Особливості організації студентського самоврядування у ВНЗ // *Особливості формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2015. № 42 (95). С. 544–550.
3. Васильченко Я., Єжова О. Нормативно-правові засади самоврядування у вищих навчальних закладах України // *Наука і освіта*. 2014. № 8. С. 64–67.
4. Казлакова Г. Вища освіта в Канаді: деякі враження про університети Оттави і Торонто // *Вища освіта України*. 2011. № 1. С. 114–116.
5. Шпак О. Особливості управління в сучасній системі вищої освіти // *Молодь і ринок*. 2010. № 12 (77). С. 11–13.
6. Руснак І. Студентське самоврядування як засіб формування управлінських умінь майбутніх фахівців // *Педагогічний дискурс*. 2012. № 12. С. 275–277.
7. Council of Ministers of Education. URL: <https://www.cmec.ca/> (Last accessed: 26.02.2018)
8. Jones G. A., Skolnik M. L. *Governing board at Canadian Universities: Characteristics, Role, Function, Accountability, and Representativeness*. Toronto, 1995. 30 p. URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED391413.pdf> (Last accessed: 26.02.2018)
9. Лідер технічної освіти України. URL: http://kpi.ua/kpi_about (Дата звернення: 26.02.2018)
10. Jones G. A., Shanahan T., Goyan P. *University governance in Canadian higher education // Tertiary Education and Management*. 2001. Vol. 7, No. 2. P. 135–148. doi: 10.1080/13583883.2001.9967047
11. Jones G. A., Shanahan T., Goyan P. *The academic senate and university governance in Canada // Canadian Journal of Higher Education*. 2004. Vol. 34, No. 2. P. 35–68. URL: <http://journals.sfu.ca/cjhe/index.php/cjhe/article/view/183456/183409>
12. McGill University Organization Chart (Administration and Governance). URL: <https://www.mcgill.ca/orgchart/> (Last accessed: 26.02.2018)
13. What Exactly Is A Provost? URL: <https://www.nmu.edu/academicaffairs/whatisaprovost> (Last accessed: 26.02.2018)
14. Структура управління КПІ. URL: <http://kpi.ua/structure> (Дата звернення: 26.02.2018)
15. Статут Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (Нова редакція). URL: <http://kpi.ua/regulation> (Дата звернення: 26.02.2018)

*Рекомендовано до публікації д-р пед. наук, професор Заболотна О. А.
Дата надходження рукопису 26.02.2018*

Підгасцька Анна Віталіївна, аспірант, кафедра педагогіки та освітнього менеджменту, Уманський державний педагогічний університет ім. Павла Тичини, вул. Садова, 2, м. Умань, Черкаська обл., Україна, 20300
E-mail: annapidhaietska@gmail.com